

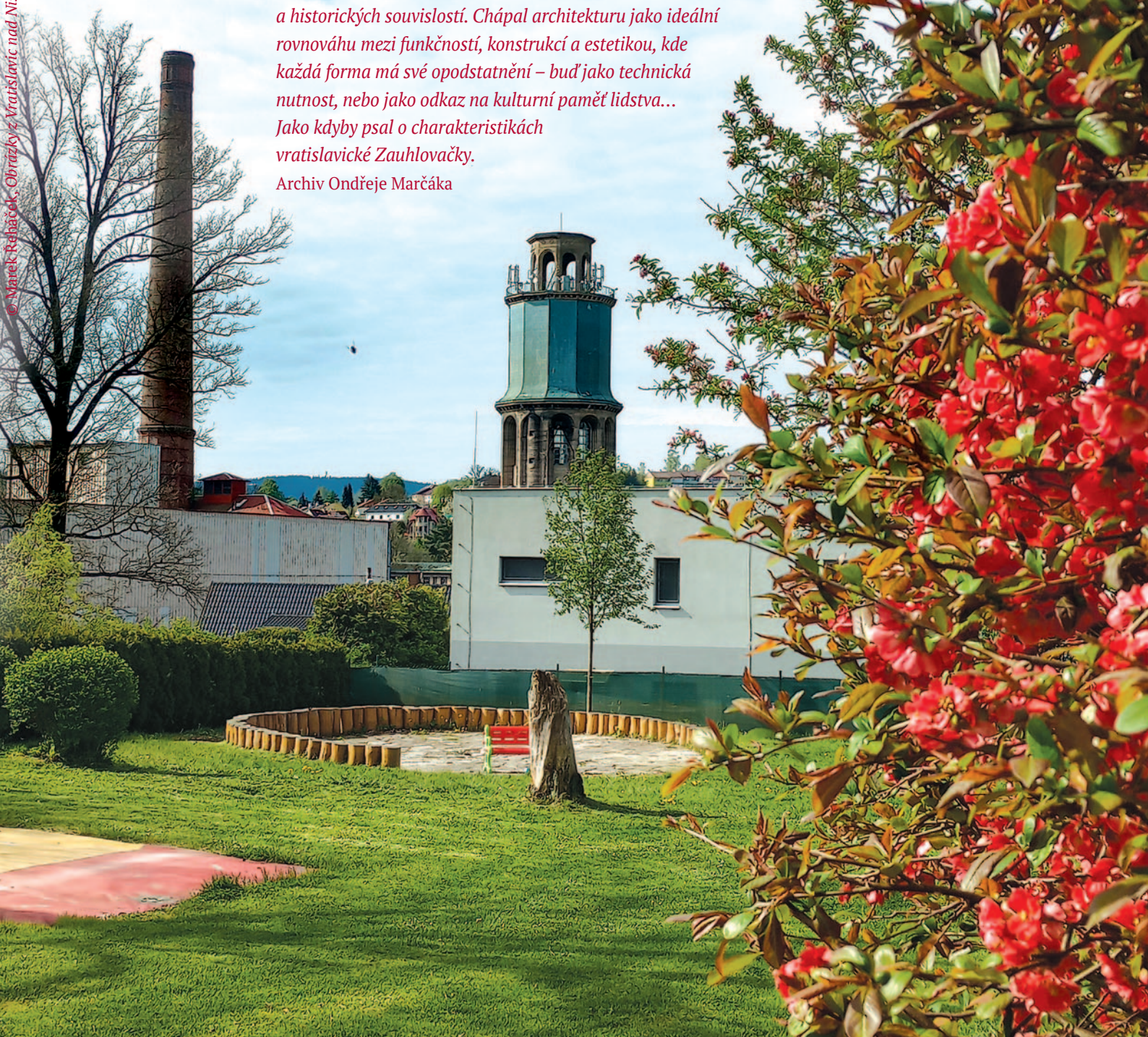
Obrázky z Vratislavic nad Nisou

MAREK ŘEHÁČEK

Monumentálnost díla Leopolda Bauera jako kdyby nám stále připomínala, že vše, co ve Vratislavicích vzniklo, mělo nějakou spojitost s továrnou na koberce. O autorovi návrhu nového závodu, který byl zrealizován jen z malé zčásti a začal právě budováním energocentra s věží, psal v roce 1919 v časopise Der Architekt rakouský historik umění Dagobert Frey (1883–1962). Mluví o něm v superlativech a v tom smyslu, že nebyl intuitivním tvůrcem, ale systematickým myslitelem – každý architektonický problém analyzoval od základů a řešil jej s vědomím širších kulturních a historických souvislostí. Chápal architekturu jako ideální rovnováhu mezi funkčností, konstrukcí a estetikou, kde každá forma má své opodstatnění – buď jako technická nutnost, nebo jako odkaz na kulturní paměť lidstva... Jako kdyby psal o charakteristikách vratislavické Zauhlovačky.

Archiv Ondřeje Marčáka

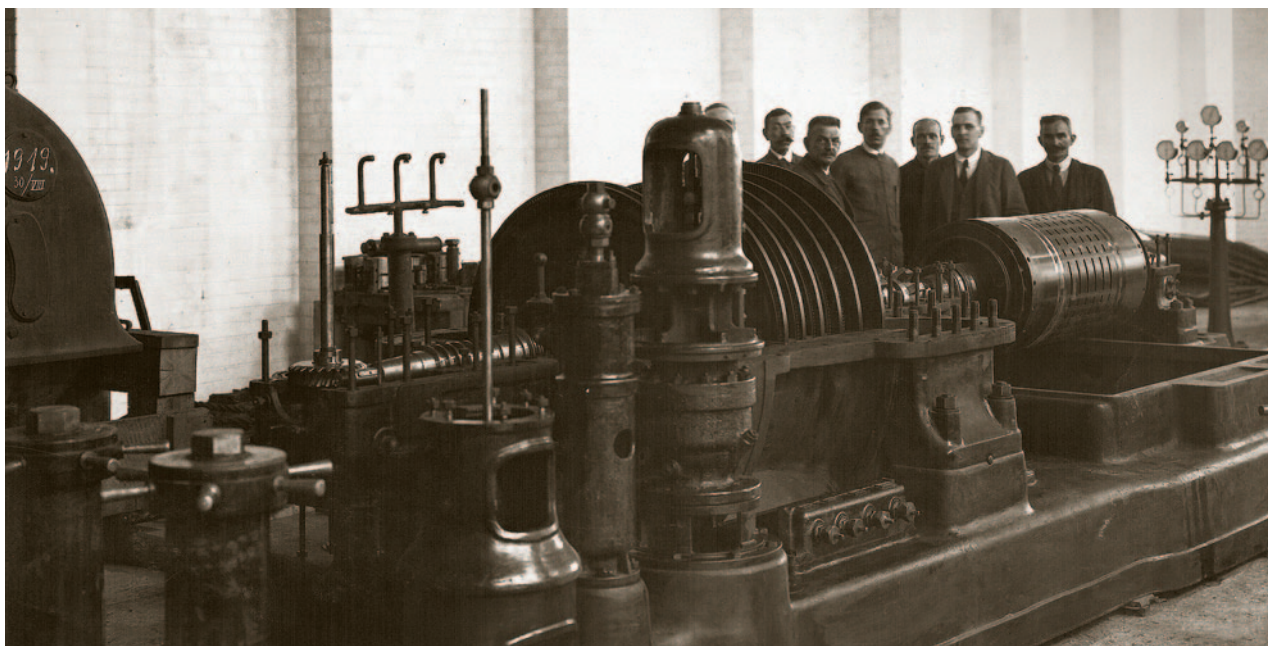
Kotlová hala ginzkeyovského energocentra v době krátce po svém vzniku na samém počátku Československé republiky. Šlo o zařízení na svoji dobu velmi moderní a navíc „oblečené“ do mimořádně velkolepého hávu architektury Leopolda Bauera. Archiv Ondřeje Marčáka

Celé ginzkeyovské energocentrum bylo sice zajímavé svojí architekturou, podstatná ovšem byla technologie uvnitř. Zauhlovací a vodárenská věž byla zásobárnou vody a paliva, které bylo dopravováno přes ulici ke kotlům. Systém fungoval tak, že nejprve bylo z veseckého nádraží palivo naskladněno po vlečce; horší uhlí bylo sypáno do podzemního prostoru, z něhož pak mířilo korečkovým dopravníkem do střední části, kde bylo možné provádět jeho mísení podle výhřevnosti. Část uhlí byla jakousi obří vývěvou nasávána přímo z vagónů. Smíšené palivo bylo poté zase sypáno dolů rozměrným – a dodnes dochovaným – megatrychtýřem a následně dopravníkem ve spojovacím můstku přes ulici přenášeno do kotelny. Stejně tak byla do nejvyššího patra věže čerpána voda nezbytná pro výrobu páry. Zařízení bylo svým způsobem krásné, neboť Leopold Bauer byl architektem hluboké kultivovanosti, promyšlené formy a teoretické ukotvenosti. Byl spojovníkem mezi historickou pamětí a moderním racionalismem, mezi duchem mírného konzervatismu a nutností reagovat na výzvy své doby. Jeho dílo i myšlenky ukazují, že modernita nemusí znamenat rozchod s minulostí, ale její kreativní přetvoření.

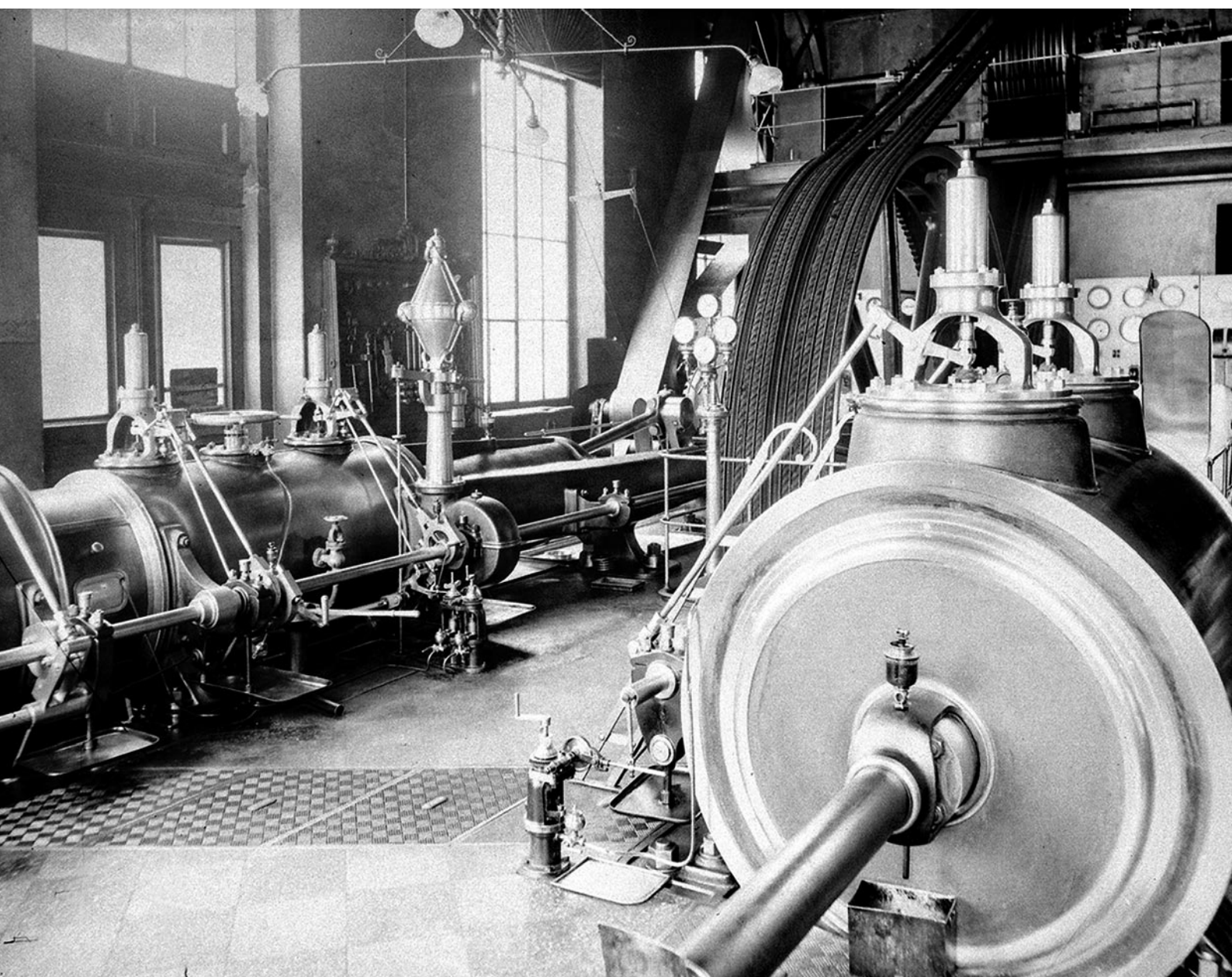
Vzácný snímek z výstavby kotlů; šlo o zděné konstrukce ze šamotu s vestavěnými bojlerý.

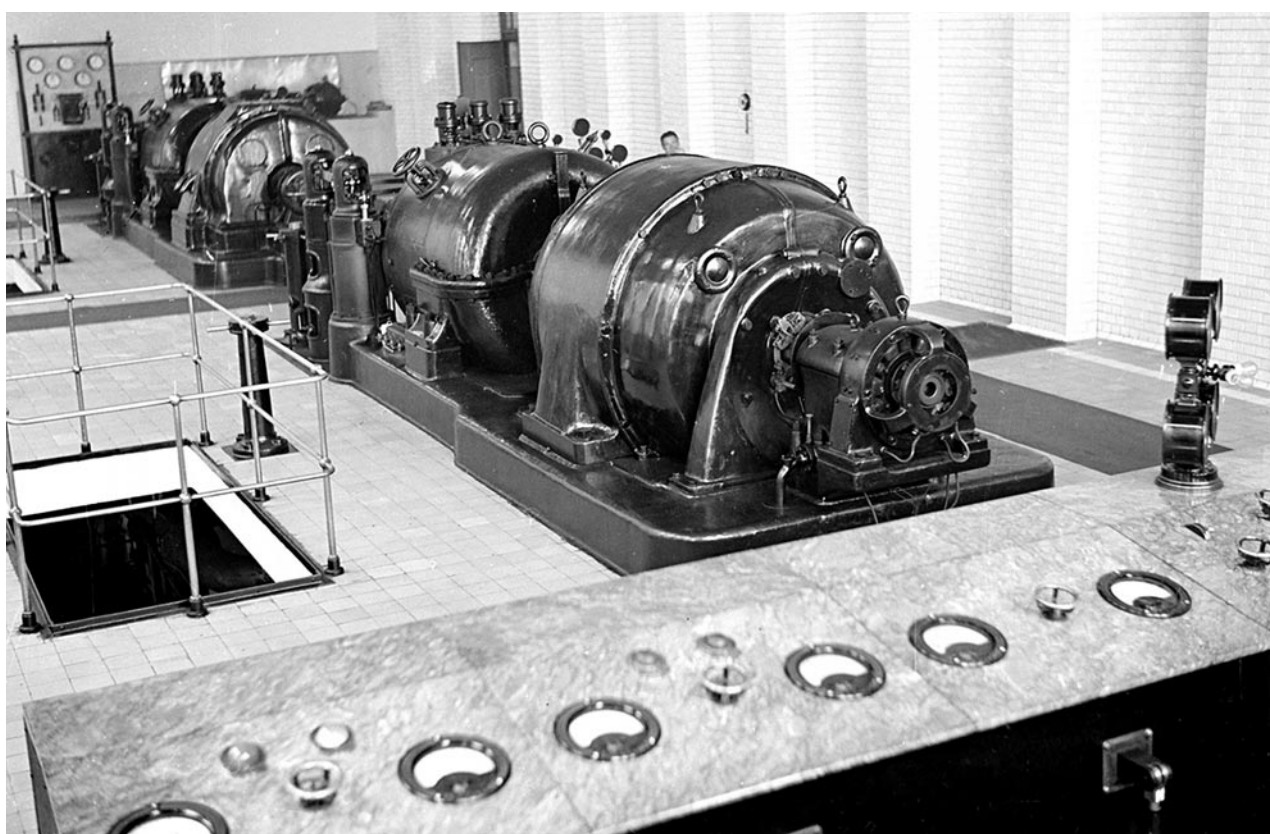
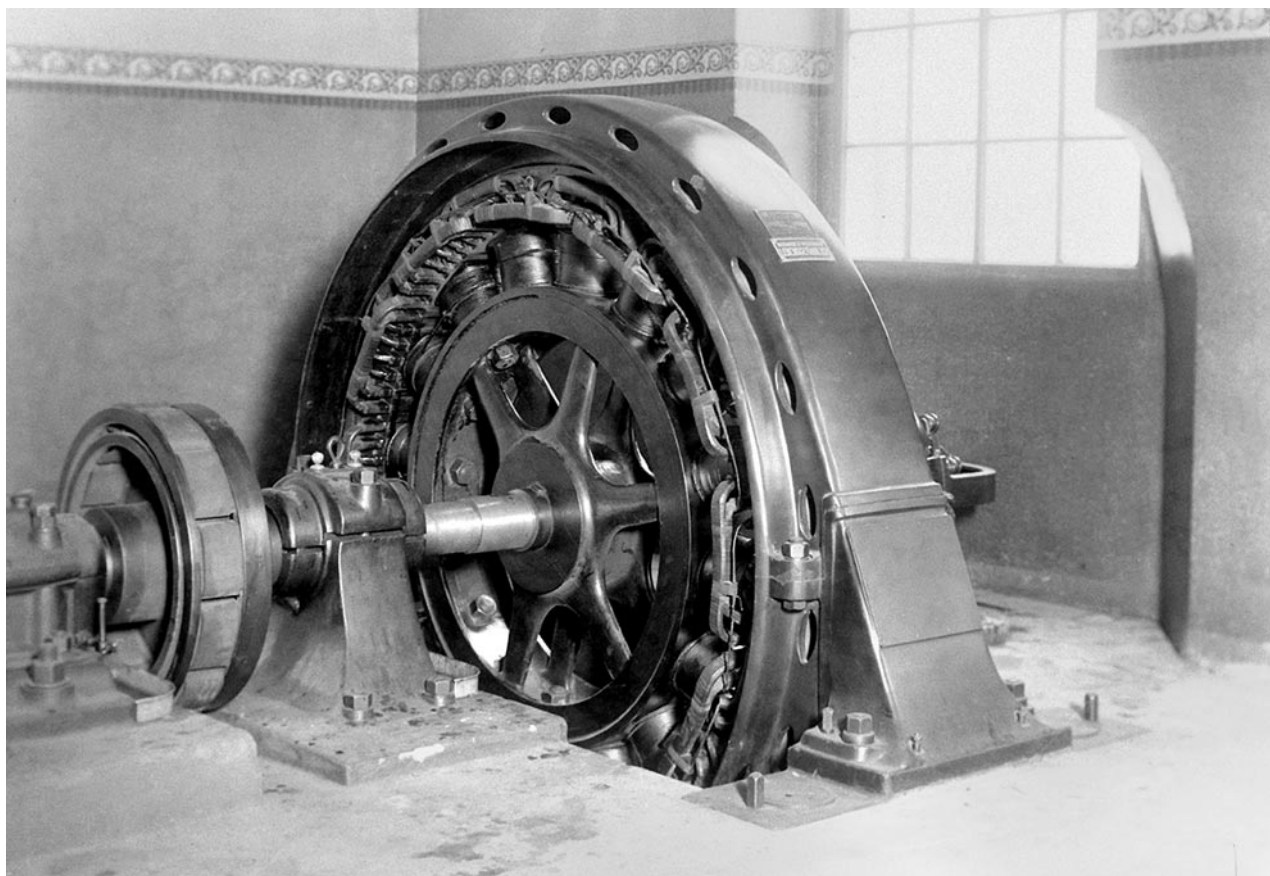
Archiv Sch. a Mull. Krafthaus

Ve starším energocentru Ginzkeyovských závodů (dole) byl využíván především přenos pohybu z parního stroje na transmisi, které pak rozhýbávaly mechanické stroje. Na horním snímku je již pohled od nového energocentra, kde byla pára využívána předně k výrobě elektrické energie zásobující celou továrnu.

Archiv rodáků (Schwarz, Möller) ↑ a Severočeského muzea v Liberci ↓

Zařízení elektrárny v Ginzkeyových závodech. Proč nám dnes připadá, že i ryzí industriální předmět měl ještě v prvních desetiletích 20. století svojí vysoce estetickou hodnotu...? Odvrácenou stránkou tohoto období, kdy elektřina byla vyráběna přímo v továrně, byla ovšem zakouřenost. Na řadě snímků továrny vidíme husté uhelné dýmy valící se z komínů. V těch časech ovšem bývaly považovány za symbol prosperity.

Archiv Severočeského muzea v Liberci